

Jaarverslag 2020

www.antroposana.nl

Antroposana

Boslaan 15
3701 CH ZEIST

(085) 77 31 440

Inleiding

Met dit jaarverslag 2020 informeren we u graag over onze werkzaamheden en activiteiten die we hebben uitgevoerd. Mocht u naar aanleiding van dit verslag vragen hebben dan kunt u zich altijd wenden tot het secretariaat info@antroposana.nl.

1. Verslag van het bestuur

Activiteiten

Profilering

Tijdens de heisessie van het bestuur in september 2019 is gesproken over Antroposana als belangenvereniging en de poortfunctie die ze heeft.

In die visie is het van belang dat onze ledenraad blijft bestaan en wordt uitgebreid naar 10-20 personen, meer verspreid over het land. De wens is om de samenstelling ervan dynamisch te houden, dus net als het bestuur met termijnen te gaan werken. Er zijn dan wisselingen na een paar jaar en leden uit hele land kunnen er in plaats nemen. De huidige afdelingen representeren namelijk niet het hele land.

Voor dit plan moeten onze statuten worden aangepast. Tijdens de LRV's in 2020 is dit voorgedragen en toegelicht. Er is discussie over gevoerd. We zijn nog niet zover dat we langs de notaris kunnen om statuten aan te passen.

Het gewenste uitgebreidere contact met onze leden, zodat we nog meer kunnen voorzien in de behoeften, kunnen we verder uitwerken zodra we een nieuwe structuur hebben waarbij de landelijke leden zichtbaarder en hoorbaarder worden.

Daarnaast zijn we bezig ons 'What's in it for me' te vergroten door 'online versnellen'. We willen 'het veld' (antroposofische organisaties) inschakelen en aan elkaar koppelen. Antroposana wordt daarin gids of intermediair. Start is de inhoud. De bedoeling is om praktische handvaten daar omheen aan te bieden per regio. Niet alleen regionaal maar ook nationaal. Freekje Mollenhof zal dit mee vorm gaan geven. Echter, door alle coronamaatregelen is dit in 2020 helaas nog onvoldoende uit de verf gekomen.

Landelijk

Netwerkpartners (met wie hebben we gesproken c.q. contact gehad (en waarover)):

- Platformbijeenkomsten Lectoraat Hogeschool Leiden. Antroposana onderzoekt onder anderen met het Lectoraat naar wegen om de Antroposofische zorg een stevige plek te geven in het vernieuwde zorglandschap. In dat landschap draait het meer en meer om de mening en waardering van de patiënt/cliënt. Ook krijgt de financiering van preventie een prominentere plek in dit landschap. Dit zijn gebieden waar deels de kracht ligt van de Antroposofische zorg. Deze kracht willen we graag met onze leden verzilveren in de komende jaren.
- PAG (Platform Antroposofische Gezondheidszorg). Een van de bestuursleden is een vast lid van het Platform.
- Stichting Centrum Sociale Gezondheidszorg (uitgever van de 'Gezichtspunten'). Tijdens de bestuursvergadering van november heeft het bestuur gesproken met uitgever Jan Saal over de samenwerking, kansen en verbeterpunten, met als doel om elkaar te versterken.
- Patiëntenfederatie Nederland. Op structurele basis ontving het bestuur informatie rondom het inregelen van zorg en informatie vanuit Den Haag. Het bestuur is regelmatig aanwezig bij het directeurenoverleg, georganiseerd door Patiëntenfederatie Nederland.
- Commissie Zorgverzekeringen NVAZ, zorgen voor verbinding. Eén van de bestuursleden van Antroposana neemt deel aan de vergaderingen, in 2020 is de commissie eenmaal bijeen geweest. De leden van Commissie Zorgverzekeringen NVAZ zorgen er voor dat op de website van Zorgwijzer.nl de juiste informatie staat rondom de vergoedingen en antroposofische zorg. Antroposana gebruikt dit in de communicatie met de leden. Zie ook verderop in dit jaarverslag bij het hoofdstuk 'verzekeringsspolis'.

Internationaal

De EU gaat de farmaceutische richtlijnen weer evalueren en herzien, de zogeheten re-opening van de Directive 2001/83/EC, die onder anderen het gebruik van geneesmiddelen reguleert. Met ECHAMP (Wala, Weleda, VSM, de producenten van onze geneesmiddelen), artsenorganisaties en EFPAM (namens de Europese patiënten die gebruik willen maken van de antroposofische gezondheidszorg) wordt het narratief afgestemd, een eerste overleg vond plaats in oktober.

Bestuurslid Wieneke Groot nam in september namens EFPAM deel aan de speciale jubileumeditie van de jaarlijkse medische conferentie in Dornach, met als thema 'building bridges'. Ze hield daar ook een voordracht over het belang van de 'leerweg van de patiënt' en de mogelijkheden die de antroposofische geneeskunde daarvoor biedt. Bestuurslid Marjolein Doesburg nam ook deel aan de conferentie, met als doel, naast het horen van de inspirerende voordrachten en workshops, de internationale contacten uit te breiden en te onderhouden. Hoofdredacteur Manon Berendse is gevraagd mee te gaan om specifieke jubileumcontent te verzamelen voor Ita, inclusief interviews met deelnemers aan het congres. De EFPAM buitengewone algemene online vergadering vond plaats op 7 november 2020, waarin onder anderen twee nieuwe bestuursleden zijn benoemd en het voorzitterschap is overgegaan van René de Winter naar Wieneke Groot.

Magazine Ita

In 2020 zijn drie Ita's uitgekomen met de thema's 'Veerkracht' (april), 'Zorgrelaties' (juni) en 'Mens zijn' (november), in een oplage van 5800 exemplaren. Het vaste redactieteam van hoofdredacteur Manon Berendse wordt per editie aangevuld met gastredacteuren en columnisten. We krijgen veel positieve reacties, de inhoud en de manier waarop het is vorm gegeven wordt zeer gewaardeerd door de leden. De content wordt ook gebruikt voor onze website en social media kanalen.

Ita heeft als belangrijkste doel om onze leden en potentiële gebruikers van antroposofische gezondheidszorg te informeren over de hedendaagse praktische toepassingen en inspirerende initiatieven. Deze zichtbaarheid is van belang om deze zorg beschikbaar te kunnen houden. Het gaat immers om de balans tussen vraag en aanbod.

Vanwege het honderd jarig jubileum van de antroposofische geneeskunde in 2020, heeft Antroposana een special uitgebracht, met daarin een bloemlezing van artikelen uit eerdere edities van Antroposana, Stroom en Ita (ons magazine, door de jaren heen). De bedoeling was om dit grootschalig uit te kunnen delen tijdens allerlei opendagen en markten in het kader van het feestelijke jubileumjaar. Door de COVID maatregelen hebben we besloten ook een digitale variant beschikbaar te stellen, deze was te downloaden na aanmelding op onze site en via onze nieuwsbrief. Hiervan is goed gebruik gemaakt: vanaf sept 2020 heeft de special online 9705 impressions (aantal pagina's) en 2300 reads (aantal individuele bezoekers)

Ledenacties en advertenties

In 2020 zijn we doorgestaan met het organiseren van ledenacties. Deze werden aangekondigd in ons magazine, op onze website en via Facebook gepromoot, naast de ruchtbaarheid die de cursusleiders er zelf ook aan gaven.

Overzicht ledenacties 2020

Datum	Titel	Locatie	Doorgegaan	Aantal
3 okt	Biodynamisch moestuinieren	Zeist	ja	2
3 nov	Webinar Casper Post Uiterweer	online	ja	95

Samengevat:

Voor de cursus biodynamisch moestuinieren hadden 6 mensen zich aangemeld. Door corona viel een aantal deelnemers af zodat de cursus doorging met 2 deelnemers. Tijdens de webinar met oud-huisarts Casper Post Uiterweer vertelde hij over de antroposofische visie op gezondheid en gebruikte COVID-19 als actuele kapstok. Vooraf konden vragen worden gesteld, deze vormden een rode draad door het webinar.

Via antroposana.nl/agenda kan een activiteit worden gepromoot, die aan een aantal voorwaarden voldoet.

Advertenties

In het voorjaar van 2020 is er voor het eerst geadverteerd in het magazine 'Schenken en nalaten aan goede doelen'. De advertentie was een promotie voor steun aan de vereniging. De oplage is 17.500 exemplaren, aangeboden aan alle notariskantoren, crematoria, grote ziekenhuizen, serviceflats en woonzorginstellingen in Nederland. Deze advertentie was om te kijken of dit kanaal interessant is.

Ook is er een banner geplaatst op het digitale forum Antroposofie en het Kind. Doel is om een jongere doelgroep aan te spreken.

Er is een advertentie geplaatst in de Jaarplanner 2020-2021 van Christofor. De boodschap was: wordt lid en steun de AG.

Tenslotte zijn er 2 advertenties geplaatst in Seizoener: in het herfstnummer en winternummer. Beide advertenties hadden het doel om aandacht te vragen voor de Antroposana special 'Heel de mens' in het kader van 100 jaar AG.

Informatiefolders

In 2020 zijn de flyers Depressie en Hoogsensitiviteit vernieuwd. Er is vanuit het Antroposana bestuur overleg geweest met de NVAZ en Stichting Sociale Gezichtspunten. De feedback op het nieuwe format, samen met de uitdaging om artsen te vinden die de content willen beoordelen, maakt de uitgave van folders lastig. De folder over allergie is om die reden on hold gezet, evenals de volgende onderwerpen die gepland stonden.

Verzekeringpolis

Op 4 september was de penningmeester aanwezig bij een vergadering van de Commissie Zorgverzekeringen NVAZ. Antroposana zal in de toekomst vaker aansluiten om te zorgen voor verbinding. Informatie over aanvullende verzekeringen met AG in de dekking via de website van de Zorgwijzer, werd verspreid via nieuwsbrief en website. Leden van Antroposana die vragen hadden over hun ziektekostenverzekering konden ook dit jaar weer terecht bij AON.

PGO (persoonlijke gezondheidsomgeving)

De ontwikkelingen van de PGO's gaan hard en de goede kant op. In 2020 is echter wel meer tijd en energie bij diverse stakeholders opgegaan aan de pandemie. De verwachting is dat dit jaar een publiekscampagne zal worden gelanceerd. Dat is dan ook het moment dat meer mensen bekend zullen raken met de PGO en haar mogelijkheden. We verwachten in 2021 een pilot te kunnen doen met een of meerdere programma's waar de Antroposofie in geborgd is. We werken hierin samen met oa het Lectoraat en een aantal zorgverleners.

Ledenaantal

per 1-1-2020	mutaties	per 1-1-2021
3862	+2	3864

Na een aantal jaren van daling in het ledenaantal, is het aantal leden in 2020 gelijk gebleven. Een verklaring is onze inspanningen voor het werven van nieuwe leden binnen de doelgroep 36-55 jarigen. Met name de inzet van social media: Facebook, Instagram en onze nieuwsbrief, heeft geresulteerd in het bereiken van deze doelgroep met als gevolg een stijging in leden binnen deze leeftijdscategorie. Deze categorie maakte in 2020 33% uit van het totale ledenbestand. Ter vergelijking: in 2016 was dat nog 20%.

2. Afdelingen

Eindhoven:

Het Coronavirus heeft een grote invloed gehad op onze activiteiten en het resultaat.

In het begin van het jaar hadden we nog een lezing met Peter Borm, dat was ook de laatste lezing op de manier zoals we gewend waren.

Op de valreep van de lockdown hadden we als nieuwe activiteit op zaterdag een workshop “wikkels” die succesvol was.

Onder het regime van maximaal 30 bezoekers hebben we nog wel een lezing met Peter Staal gehad in een grote kerk en met een behoorlijk kostenplaatje. Vervolgens hebben we de geplande lezingen voor het najaar moeten cancelen, met de intentie om deze in 2021 alsnog te organiseren.

Vanuit 100 jaar antroposofische geneeskunde is een heel positieve ervaring geweest om projectmatig te werken, ook daar hebben we geplande acties moeten uitstellen, maar een voltreffer is geweest de speciale kalender die we hebben ontwikkeld en die heel veel positieve reacties heeft opgeleverd en waarbij Bergen/Alkmaar het concept ook succesvol heeft overgenomen. Een voorbeeld ter navolging. Antroposana Eindhoven is de initiatiefnemer geweest en het is door een groot groep zorgaanbieders ondersteund. Daarvoor hadden wij ook de rekening van Antroposana Eindhoven ter beschikking gesteld.

In materiële zin was 2020 het eerste jaar, dat we een verlies hebben geleden, met name ook vanwege de hoge kosten en ook PR kosten voor lezingen, die uiteindelijk niet doorgingen.

Helianth:

In het afgelopen jaar konden we door de maatregelen betreffende Covid-19 onze gebruikelijke lezingen niet uitvoeren.

Hieronder de zaken die wel aandacht kregen:

-Structuur Patiëntenvereniging:

Het verenigingsleven is niet meer aantrekkelijk in deze tijd. De vraag is hoe willen we verder met de veranderingen die op dit moment plaats vinden. We beseffen dat het belangrijk is om een transitie te ondergaan, maar welke vorm dit vraagt is nog zoeken.

-100 jaar antroposofische geneeskunde (AG):

Het idee was een feestelijke open dag met workshops door alle therapeuten. En een mooie video clip over ‘Antroposofische Gezondheidszorg in de Helianth’. Voor dit jaar is het losgelaten. Volgend jaar hopen we een Zomerfeest te houden rondom 100 jaar AG voor buurtbewoners, patiënten, medewerkers en genodigden.

-Nieuwsbrief:

Er zijn dit jaar twee nieuwsbrieven verzonden. In de lente en de zomer. Hier hebben we vooral de nadruk gelegd op gezondheid bevorderende aspecten en hoe men aan informatie rondom Covid-19 kon komen.

-Bibliotheek:

Er wordt goed gebruik gemaakt van de bibliotheek, ons nieuw digitale uitleen systeem wordt enthousiast gebruikt en regelmatig worden er nieuwe boeken toegevoegd.

De Patiëntenvereniging regelt elke 2 weken verse bloemen voor de wachtruimte. Dit wordt zowel door de patiënten en medewerkers zeer gewaardeerd.

Binnen het Therapeuticum is er nog een Therapiefonds dat op dit moment goed gebruikt wordt. De patiëntenvereniging is verantwoordelijk voor de uitbetaling, dat via een administrateur verloopt.

De wandkleden die in het Therapeuticum hangen wordt door een van onze leden verzorgd en bijgehouden.

Platform Antroposofie Fryslân:

Onderstaand de beperkte activiteiten die we vanuit het Platform Antroposofie Fryslân hebben kunnen uitvoeren in 2020. Helaas waren we genoodzaakt om de geplande activiteiten in het voorjaar af te gelasten vanwege de corona-maatregelen. In het najaar hebben we een lezing twee maal aangeboden, zodat de belangstellenden deze in kleine groepen konden bijwonen in onze beperkte ruimte.

Activiteiten 2020

30 september 2020 en 28 oktober 2020 - over Vrijheid, gelijkheid en broederschap: een spirituele revolutie
Lezing door Henk Verhoog.

Er is ingegaan op de begrippen vrijheid, gelijkheid en broederschap, de idealen van de Franse revolutie en vooral de manier waarop Rudolf Steiner die invult binnen het kader van de sociale driegeleding:

- vrijheid in het geestesleven (culturele leven)
- gelijkheid in het rechtsleven
- broederschap in het economisch leven.

De vraag was aan de orde welke innerlijke ontwikkeling nodig is om een tegenwicht te kunnen bieden tegen de antisociale elementen in denken, voelen en willen in de huidige tijd.

Duindoorn:

Duindoorn in corona tijd stond vooral aan de kant te luisteren naar wat er in de maatschappij aan het gebeuren was. Wij beseffen dat deze tijd vraagt om opnieuw te kijken naar een balans tussen gezondheid en ziekte en een balans tussen onze individuele en sociale activiteiten en relaties. Onze ingang is om dit vanuit jou en ons op te starten. Het initiatief ligt bij jou, bij ons. Zo staat Duindoorn open voor ieder die wil mee doen, voelen en denken.

Daarnaast hebben wij onze activiteiten uit 2019 vervolgd. Zo waren wij betrokken bij diverse activiteiten betreffende de Corona en de 5G-straling, is er euritmisch gewerkt met de Grondsteen en verder zijn er de diverse netwerk contacten en het werken met de spreuken 'het geheim van de wond'.

3. Positie Antroposana en visie voor nabije toekomst

Om Antroposana ook met minder actieve afdelingen slagkracht en dekingsgraad over heel Nederland te laten houden, cq te laten krijgen, wordt in overleg met de ledenraadvergadering onderzocht hoe de statuten gewijzigd kunnen worden, zodanig dat de ledenraad ook bemenst kan worden met leden die niet via een afdeling gekozen worden, maar die rechtstreeks gekozen worden.

Antroposana heeft onder anderen als doel meerwaarde te bieden in de vorm van informatie voor patiënten. Daarvoor is op onze website veel te vinden. We zijn bijvoorbeeld ook bezig om onze 'zelfzorggids' (<https://www.antroposana.nl/zorg-informatie>) te vullen, dit doen we in nauwe samenwerking met de NVAA.

4. Organisatie

Het bestuur van Antroposana wordt gevormd door

	rol	Rooster van aftreden
M. Doesburg-van Kleffens	voorzitter	Einde 3e termijn: 14/6/2023
J.P.C.M. Bastianen	penningmeester	Einde 3e termijn: 22/6/2022. Per 15/12/2020 afgetreden
B.W. Groot	lid	Einde 3e termijn: 23/11/2022
A. Koopmanschap	lid	Einde 2e termijn: 9/12/2023

Het bestuur van Antroposana bestaat uit vrijwilligers. De bestuursleden ontvangen een vrijwilligersvergoeding volgens de richtlijnen van de belastingdienst.

Per december 2020 heeft de penningmeester zijn functie neergelegd. In het najaar zijn vacatures uitgezet via nieuwsbrief en website voor penningmeester, voorzitter en bestuurslid.

Het bestuur heeft tien keer vergaderd op de Boslaan in Zeist, waarvan 3x online en 1x bij Helicon.

Er is twee keer een ledenraadsvergadering georganiseerd, op 6 juni en 8 december, beiden online.

Werknemers/backoffice

Antroposana heeft 1 medewerker in dienst, onze officemanager Mirjam van Groenestein.

Zij heeft een contract voor 24 uur per week.

Haar werkzaamheden bestaan uit het contact met (potentiële) leden, de afdelingen, logistiek rondom ons magazine, ledenadministratie, PR en communicatie en ondersteuning van het bestuur.

Antroposana heeft het contract van mevrouw Van Groenestein in 2020 tijdelijk uitgebreid zodat ze in opdracht van de academie werkzaamheden kan uitvoeren (dit om zo kosten-efficiënt mogelijk te werken). De academie betaalt hiervoor aan Antroposana een vergoeding. In het najaar is een vrijwilliger gestart op kantoor voor ondersteunende taken. Anita Hesselink werkt 3 uur per week.

5. Financiën

Bestuur

Antroposana is een gezonde vereniging, die te maken heeft met de dynamiek van deze tijd en de bijbehorende uitdagingen. Dit jaar waren dit met name de steeds wisselende maatregelen rondom COVID-19. Geplande activiteiten in het kader van het 100 jarig bestaan van de antroposofische gezondheidszorg konden helaas live geen doorgang vinden. Hiervoor zijn ad hoc een aantal alternatieven bedacht, zoals de Ita special en de webinar met Casper Post Uiterweer. 2020 is, zoals begroot, afgesloten met een negatief resultaat. De beschikbare financiële middelen worden weloverwogen ingezet ten behoeve van onze leden en het behartigen van hun belangen in Nederland en Europa. Door de veranderende samenleving ligt de focus op het bereiken van jonge nieuwe leden die gebruik maken van de antroposofische gezondheidszorg. Voor een meer gedetailleerde financiële informatie verwijzen we graag naar onze jaarrekening die u kunt vinden op onze website.